

«Τόποι-Μνημεία-Μουσεία για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης»

Εβραϊκό Μουσείο

Γραπτές μαρτυρίες

Ενότητα μουσείου: Ολοκαύτωμα

Την έβδομη νύχτα, 13 Απριλίου 1943, σχεδόν μεσάνυχτα, έφθασε η αμαξοστοιχία στον τελικό προορισμό της.

Σταμάτησε κοντά στη μικρή πόλη Οσβιέτσιμ, δηλαδή Άουσβιτς, όχι μακριά από έναν παραπόταμο του Βιστούλα ποταμού, που λεγόταν Σόλα. Η αμαξοστοιχία στάθμευσε σε μια πλαϊνή γραμμή, όχι μέσα στο σταθμό του Άουσβιτς, αλλά λίγο πιο έξω. Η πόρτα του βαγονιού άνοιξε με δύναμη. Πλησίασαν στρατιώτες και με την απειλή όπλων έσπρωχναν τους ανθρώπους έξω από τα βαγόνια. Επειδή το τρένο ήταν σταματημένο έξω από το σταθμό δεν υπήρχε αποβάθρα ή κάποιο πεζούλι στο ύψος των βαγονιών και οι άνθρωποι ήταν υποχρεωμένοι να πηδήξουν από αρκετό ύψος. Όσοι καθυστερούσαν, κυρίως ηλικιωμένοι, δέχονταν χτυπήματα και άκουγαν φωνές. Στο χώρο μπροστά μας, που φωτιζόταν από δυνατούς προβολείς, στέκονταν στρατιώτες με πολυβόλα και δίπλα τους ήταν κάτι φοβερά σκυλιά, γερμανικής ράτσας, που τα γαβγίσματά τους μαζί με τις κραυγές των στρατιωτών -«ράους!σνελ!»- με έκαναν να αισθανθώ ρίγη τρόμου.

Ξαφνικά διέκρινα κάτι ανθρώπους που φορούσαν «πιτζάμες» και οι οποίοι στέκονταν, υπομονετικά, παραπέρα. Οι άνθρωποι εκείνοι μου φάνηκαν πολύ παράξενοι και δεν μπορούσα να φανταστώ ποιοι ήταν. Αργότερα, όταν έγινα και εγώ κρατούμενος, έμαθα ότι αυτοί οι κρατούμενοι ήταν επιφορτισμένοι για τη συγκέντρωση των πτωμάτων και τη μεταφορά των αποσκευών -που φυλάσσονταν σε τεράστιες αποθήκες. Όταν αργότερα οι Θεσσαλονικείς έγιναν παλαιοί κρατούμενοι, πολλοί από αυτούς ανέλαβαν παρόμοια καθήκοντα που συνοδεύονταν και από «τυχερά». διάφορα μικροαντικείμενα που έβρισκαν στα βαγόνια των αμαξοστοιχιών που έφεραν τους Εβραίους από την Ουγγαρία και την Ολλανδία. Αυτά τους βοήθησαν να επιζήσουν.

«Χωριστείτε σε ομάδες!» ακούστηκε η φωνή του μεταφραστή. «Χωριστά οι νέοι, χωριστά οι νέες, χωριστά οι μητέρες με παιδιά, χωριστά οι μεγάλοι». Στην άπλετα φωτισμένη πλατφόρμα υπήρχαν σταματημένα κλειστά φορτηγά με το σήμα του Ερυθρού Σταυρού. Ο μεταφραστής συνέχισε να δίνει οδηγίες: «όλοι οι άρρωστοι, οι εξασθενημένοι, να ανεβούν στα φορτηγά». Άρρωστοι, ηλικιωμένοι, ανάπηροι, μητέρες με μωρά και παιδιά φορτώθηκαν στα φορτηγά, μαζί με τους ανάπηρους πολέμου που με υπερηφάνεια έφεραν στο πέτο τα παράσημα του ηρωισμού τους. Επειδή τα φορτηγά ήταν ψηλά, διευκόλυναν την άνοδό τους με πρόχειρες σκαλίτσες. Η μητέρα θέλησε να έρθει κοντά μου -ήμουν το μικρότερο παιδί της- όμως την έσπρωξαν στη

σειρά των γυναικών. Τα αδέρφια μου με πήραν ανάμεσά τους στην ομάδα των νέων, ενώ τα φορτηγά ξεκίνησαν και απομακρύνονταν. Από τότε δεν ξαναείδα τον πατέρα μου, τη μητέρα μου και τις αδελφές μου. Τους μετέφεραν κατευθείαν στο Μπιργκενάου, στα λουτρά, δήθεν για να πλυθούν. Αντί όμως για νερό, από τις τρύπες του ντους ξεχύθηκε το περιβόητο Cyclon B, προκαλώντας το θάνατο των αγαπημένων μου.

Έμεινα ανάμεσα στα αδέρφια μου. Σε μικρή απόσταση από μας ήταν ο Τσβη Μιχαέλι, συνομήλικος του αδελφού μου Σαμουέλ. Όσοι φαίνονταν ικανοί για εργασία παρατάσσονταν σε δύο σειρές, χωριστά οι γυναίκες από τους άνδρες, έτοιμοι να αναχωρήσουν προς άγνωστη κατεύθυνση. Τα άτομα που φορούσαν πιτζάμες μας είπαν να μην πάρουμε τίποτε μαζί μας. Θα μας τα φέρουν αργότερα, είπαν. Μετά το καθάρισμα των βαγονιών, έπειτα από την άφιξη κάθε νέας αποστολής, αυτοί οι φυλακισμένοι μετέφεραν όλες τις αποσκευές σε ειδικές αποθήκες, «Καναδά» τις ονόμαζαν όπου ταξινομούσαν το κάθε τι. Προχώρησα ανάμεσα από τα δύο αδέρφια μου. Δεξιά και αριστερά μας βιάζονταν άνδρες των Ες-Ες που μας προέτρεπαν να προχωράμε, ουρλιάζοντας και χτυπώντας μας με τα όπλα τους. Ύστερα από πορεία τεσσάρων-πέντε χιλιομέτρων, φθάσαμε στην πόλη του στρατοπέδου Άουσβιτς Ι, όπου υπήρχε αναρτημένη η επιγραφή: Arbeit Macht Frei - (η δουλειά απελευθερώνει). Μας οδήγησαν στο θάλαμο υποδοχής. Πίσω από ένα μακρύ τραπέζι κάθονταν αξιωματικοί Ες-Ες και δίπλα τους υπήρχαν μερικά κιβώτια. Ανάμεσά τους ήταν ένας καμπούρης, που έδειχνε σαν υπεύθυνος. Ο μεταφραστής ανακοίνωσε: «Στο πρώτο κιβώτιο αφήστε τα χρήματα· στο δεύτερο τα ρολόγια, στο τρίτο τα χρυσαφικά, δολάρια, ελληνικά χρήματα, δαχτυλίδια...».

Τα κιβώτια γέμιζαν γρήγορα και με τάξη, υπό την εποπτεία του υπεύθυνου καμπούρη. Δεν είχα τίποτε να ρίξω στα κιβώτια. Το δαχτυλίδι και το ρολόι από το Μπαρ-Μιτσβά μου τα είχαν ήδη αρπάξει. Υπήρχαν όμως άτομα που είχαν ακόμη επάνω τους πολύτιμα αντικείμενα, μέσα στις τσέπες και κάτω από τις φόδρες των ρούχων. Μας έψαξαν, σε κάθε πιθανό σημείο του σώματος, από πάνω μέχρι κάτω. Δεν υπήρχε σημείο του σώματος που δεν έψαξαν. Μείναμε τελείως γυμνοί. Μας είπαν να πάμε στα λουτρά. Πριν από το λουτρό μας πλησίασαν πάλι οι άνθρωποι με τις πιτζάμες και ξύρισαν κάθε τριχωτό σημείο του σώματός μας. Μετά το κρύο ντους μας οδήγησαν γυμνούς, κραυγάζοντας και χτυπώντας μας, σ' άλλον θάλαμο. Φθάσαμε στο μπλοκ 8. Από τη στιγμή της καθόδου μας από το τρένο μέχρι την είσοδό μας στα λουτρά πέρασαν κάπου τέσσερις ώρες, χωρίς να βάλουμε στο στόμα ούτε σταγόνα νερό. Βρισκόμασταν στο μπλοκ 8, γυμνοί και τελείως ξυρισμένοι, σαν σε καραντίνα. Σ' έναν έδωσαν μια πολύ μεγάλη πιτζάμα και σε άλλον μία πολύ μικρή. Αλλάζαμε τις πιτζάμες μεταξύ μας, προσπαθώντας να ταιριάζουν όσο γινόταν, με τις διαστάσεις του σώματός μας. Την επομένη ημέρα μας μοίρασαν το πρώτο λίτρο σούπας που φάγαμε στο στρατόπεδο. Ποτέ δεν θα ξεχάσω την εικόνα και τη γεύση αυτής της σούπας. Την παρασκεύαζαν από τα υπολείμματα τροφίμων που εύρισκαν στα βαγόνια, μετά την εκκένωσή τους

από τους Εβραίους. Λες και είχαν πάρει το καζάνι με τις ακαθαρσίες και το έβρασαν στη φωτιά. Μέσα σε εκείνη τη μερίδα ανακάλυψα, έκπληκτος μία βελόνα, ένα πολυτιμότερο αντικείμενο στο στρατόπεδο συγκεντρώσεως, όπως συνειδητοποίησα αργότερα. Τότε, δεν είχα ακόμη αντιληφθεί τη σπουδαιότητα της βελόνας, όπως δεν είχαν ακόμη καταλάβει την αξία του κουταλιού της σούπας. Ρούφηξα λαίμαργα την πηχτή σούπα. Όταν την τελείωσα αισθανόμουν ακόμη πολύ πεινασμένος.

Έπειτα από δύο ημέρες μας κάλεσαν να παραταχθούμε έξω. Πάλι ήμουν ανάμεσα από τα δυο αδέρφια μου, και ο Τσβη Μιχαέλι ήταν λίγο πιο κάτω. Οι Γερμανοί αποτύπωσαν πάνω στο βραχιόνά μας ένα νούμερο. Το νούμερο αποτυπωνόταν με την τεχνική του τατουάζ. Οι Γερμανοί που ασχολούνταν με αυτή τη δουλειά ήταν ψυχροί και ανέκφραστοι. Άλλος πρόσεχε περισσότερο· όλοι όμως πονέσαμε. Μετατραπήκαμε σε νούμερα. Ο μεγαλύτερος αδελφός μου, Γεουντά, πήρε το νούμερο 115002, το δικό μου νούμερο τελείωνε σε 3 και το νούμερο του αδελφού μου Σαμουέλ σε 4. Ο Τσβη έλαβε ένα λίγο μεγαλύτερο νούμερο. Την επομένη κιόλας μέρα ξέραμε το νούμερο μας στα γερμανικά. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα μάθαμε πολλά πράγματα. Πρώτα απ' όλα, μάθαμε να απαγγέλλουμε το νούμερό μας στα γερμανικά.

Χανταλί, Ιάκωβος (1995). Από το Λευκό Πύργο στις πύλες του Άουσβιτς. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, σσ. 80-85